

بررسی فعالیت داعش در فضای مجازی و تهدیدات آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی

ایران

مصطفی محمدی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۰/۲۹ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۵/۲۵

چکیده:

خاورمیانه همواره درگیر منازعات بسیاری بوده و به لحاظ تعدد فرهنگی و قومی زمینه ساز بروز جریان‌های تروریستی است. در این میان، حمله آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳، موجب به وجود آمدن بسترها و زمینه‌های لازم برای ظهور تروریسم، که داعش نمونه‌ای از آن است، فراهم گردید. گروه تروریستی - تکفیری داعش از رسانه‌های جدید ارتباطی برای دستیابی به اهداف خود به خوبی و ماهرانه بهره برداری می‌کند، این مقاله به دنبال بررسی و تجزیه و تحلیل فعالیت داعش در فضای مجازی است تا درک شود که میزان و چگونگی فعالیت این گروه در فضای مجازی چگونه است؟ و چه تهدیداتی برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در بر دارد.

یافته‌های تحقیق حاضر که به روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است، نشان می‌دهد که داعش نسبت به گروه‌های تروریستی دیگر، از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی استفاده حداکثری دارد و در این زمینه فعال است، فعالیت داعش در فضای مجازی که بیشتر از طریق شبکه‌های اجتماعی انجام می‌شود می‌تواند تهدیداتی مانند جذب نیرو از اقلیت‌های مذهبی ایران، ایجاد اختلاف میان شیعه و سنی، ایجاد رعب و وحشت در بین مردم و ... داشته باشد.

واژگان کلیدی: داعش، گروه تروریستی - تکفیری داعش، امنیت، امنیت ملی، ج.ا.ایران، فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی

^۱ - مدرس، دانشگاه غیاث الدین جمشید کاشانی، قزوین، ایران

- کلیات

۱- بیان مساله

امنیت ملی برای هر دولت- ملتی از قداست خاص برخوردار است. چرا که تقریباً دستیابی به سایر اهداف ملی و بین‌المللی همانند توسعه (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) قدرت، اقتدار، ثبات، مشروعیت و ... به نوعی در گروه حصول به امنیت ملی است. در مقابل، هر نوع اقدام و حرکتی که سبب مخدوش شدن این اهداف شود مخل امنیت ملی تلقی شده و سبب فاصله گرفتن مردم از حکومت، عدم تمکین نسبت به قانون، عدم مشارکت، تشمت و ناامنی در کشور و ... خواهد شد. از طرف دیگر، یکی از عوامل اصلی و همیشه اثر گذار در تهدید امنیت ملی کشورها در ابعاد مختلف داخلی و خارجی پدیده پیچیده تروریسم است. تروریسم همواره به عنوان عامل تهدید کننده امنیت ملی کشورها مطرح بوده است. (ساعی و معصومی، ۱۳۹۰: ۱۶۲) و جمهوری اسلامی ایران هم خواسته یا ناخواسته تحت تاثیر پدیده تروریسم قرار داشته و دارد و تحولات و تغییرات صورت گرفته در این باره بر امنیت ملی و مولفه‌های وابسته به آن اثرگذاری متقابل دارد.

گروه تروریست داعش و قبل از آن گروه القاعده در عراق به سرکردگی ابومصعب الزرقاوی جمهوری اسلامی ایران را تهدید به عملیات انتحاری کرده بود. ابو محمد العدنانی سخنگوی پیشین داعش نیز در تهدیدی علیه جمهوری اسلامی ایران اظهار داشت که داعش می‌تواند و می‌خواهد ایران را به باتلاقی از خون تبدیل کند و ایران بدترین دشمن داعش محسوب می‌شود. (نجات، ۱۳۹۴: ۱۰۳) گروه تروریستی- تکفیری داعش، به طور فزاینده تبدیل به مساله عمده امنیتی در جهان شده است. داعش علاوه بر تهدیدات منطقه‌ای و بین‌المللی، به طور خاص تهدیدی جدی برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود. این گروه علاوه بر دارا بودن قدرت سازمان یافتگی قوی از زیر ساخت‌های فناوری پیشرفته و منابع مالی موثر جهت انجام اقدامات تروریستی استفاده می‌نماید و به طور فزاینده از طریق استفاده از فضای مجازی اهداف خود را تعقیب می‌کند.

هر چند گروهک تروریستی داعش قدرت چندانی برای به وجود آوردن تهدیدات امنیتی برای جمهوری اسلامی ندارد، اما در حوزه قدرت نرم، این تهدید وجود دارد. شکی نیست که

داعش امکان ورود به ایران را ندارد، چرا که هم در حوزه اطلاعاتی و هم در حوزه نظامی، توان مقابله با ایران را ندارد. تنها تهدیدی که در این زمینه وجود دارد، آن است که آنها با بهره‌گیری از برخی نارضایتی‌های اجتماعی، قومی و بعضاً اقتصادی در مناطق غرب ایران، زمینه را برای فعالیت‌های خود فراهم کنند. این گروه تشیع را یکی از اهداف مشروع برای حمله خود می‌داند و با توجه به نقش بارز و حیاتی که تشیع در تعریف هویت ایرانی دارد، می‌توان گفت که تهدید این جریان تروریستی برای ایران، یک تهدید حیاتی به شمار می‌آید. (نجات، ۱۳۹۴: ۱۰۴)

۲- ضرورت و اهمیت تحقیق

با توجه به اینکه پیدایش این گروه یکی از بحران‌های مهم دنیا در سال‌های اخیر می‌باشد، و در مقالات و کتاب‌های مختلفی به شکل‌گیری، چرایی و چگونگی و ماهیت این گروه اشاره شده است؛ اما تاثیر فعالیت‌های این گروه در فضای مجازی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران موضوع مهمی است که به نظر می‌رسد مورد غفلت واقع شده است؛ از این رو، در این مقاله تلاش شده به این مهم پرداخته شود.

حضور پر رنگ و گسترده داعش در رسانه‌ها نکته‌ای است که بایستی به آن توجه کرد، این موضوع حاکی از توجه رهبران این گروه به فضای مجازی است. به نگاه بسیاری اصل موجودیت داعش بدون بعد رسانه‌ای وجود آن کاملاً بی‌اهمیت است. به فعالیت روزافزون داعش در فضای مجازی و قرار گرفتن جمهوری اسلامی ایران بین این گروه، به واسطه مرزهای زمینی طولانی که با عراق و افغانستان دارد و همچنین اقامت اقلیت‌های قومی، زبانی و مذهبی در مجاورت این مرزها؛ جمهوری اسلامی ایران همواره در معرض تهدیدات داعش به ویژه در فضای مجازی قرار دارد. این مسئله ضرورت توجه مسئولان امر به موضوع فعالیت داعش در فضای مجازی را جدی‌تر می‌سازد. آنچه در این بین اهمیت دارد، شناخت ابعاد فعالیت داعش در فضای مجازی و شناسایی تهدیدات آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد، تا با توجه به این تهدیدات، راهبردهای مناسب برای خنثی سازی آن ارائه گردد.

۳- سوال‌های تحقیق

۳-۱- سوال اصلی

فعالیت گروه تکفیری- تروریستی داعش در فضای مجازی چه تاثیراتی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد؟

۲-۳- سوال‌های فرعی

- تهدیدات داعش علیه ایران از طریق فضای مجازی کدامند؟

- ابزارهای فعالیت داعش در فضای مجازی چیست؟

۴- پیشینه تحقیق

در مورد امنیت ملی جمهوری اسلامی و داعش به صورت جداگانه کتاب‌ها، مقالات و منابع مختلف تولید شده است، اما در مورد فعالیت‌های داعش در فضای مجازی تاثیرات آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران کاری مستقل و جامع صورت نگرفته است و یا نویسنده در طول تحقیق به چنین موردی برخورد نکرده است، با این حال برخی از منابع به صورت حاشیه‌ای و جزئی به ارتباط داعش و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران پرداخته است. از جمله این منابع می‌توان به این موارد اشاره کرد.

- دهشیری، محمدرضا و شاهین جوزانی کهن(۱۳۹۴)، در مقاله «شبکه سلول‌های تروریستی داعش در آسیای مرکزی» به بررسی چگونگی عملکرد داعش در بستر فضای مجازی و نیز نحوه بکارگیری شبکه‌ای از سلول‌های تروریستی در آسیای مرکزی می‌پردازد.

- نجات، سیدعلی(۱۳۹۴)، در مقاله «گروهک تروریستی داعش و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران: چالش‌ها و فرصت‌ها» به بررسی ملاحظات امنیتی جمهوری اسلامی ایران در تقابل با گروهک داعش پرداخته و فرصت‌ها و چالش‌های عمل کرد این گروه در عراق و سوریه برای جمهوری اسلامی ایران را بررسی کرده است و در نهایت راهکارهایی برای مقابله با این گروهک تروریستی ارائه داده است.

همچنین بسیاری از آثار نگاشته شده به زبان انگلیسی از سال ۲۰۱۴ به بعد به معرفی داعش، منابع مالی و سیاست دولت‌های غربی نسبت به آن پرداخته‌اند. از میان این آثار می‌توان به مقالات (Shamieh and Szenes(2015)، Winter(2016)، Pues(2016) اشاره کرد.

۵- روش تحقیق

روش تحقیق در مقاله حاضر روش توصیفی - تحلیلی بوده که محقق با استفاده از روش شناسی کتابخانه‌ای و ابزار فیش برداری اقدام به جمع آوری اطلاعات، دسته بندی، تجزیه و تحلیل و نهایتاً از داده‌های تحقیق نتیجه گیری به عمل می‌آید.

گروه تروریستی - تکفیری داعش و فضای مجازی

در نتیجه جنگ عراق، حامیان و طرفداران صدام حسین رئیس جمهور سابق این کشور و برخی از سربازان سابق ارتش عراق سازمانی بنام «جماعت التوحید و الجهاد»^۱ را تحت رهبری ابو مصعب الزرقاوی ایجاد کردند. که بعد از اتحاد با القاعده در سال ۲۰۰۴، این سازمان به شاخه منطقه‌ای القاعده با عنوان القاعده عراق تبدیل شد. پس از کشته شدن ابومصعب الزرقاوی در سال ۲۰۰۶، ابو ایوب المصری رهبری این گروه را بر عهده گرفت و اسم آن را به دولت اسلامی عراق تغییر داد. در سال ۲۰۱۰ ابوبکر البغدادی جانشین ابو ایوب المصری شد و با آغاز جنگ داخلی در سوریه، سال ۲۰۱۳ وارد این کشور شد. از این تاریخ به بعد دولت اسلامی عراق به دولت اسلامی عراق و شام تغییر نام داد. که هدف نهایی آن ایجاد خلافت اسلامی در عراق، سوریه، لبنان و فلسطین (رژیم صهیونیستی) بود. در بهار سال ۲۰۱۴، البغدادی اعلام خلافت اسلامی کرد و سازمان تحت رهبری خود را دولت اسلامی نامید. (Pues, 2016.5) اما از اواسط سال ۲۰۱۵، گروه تروریستی داعش شاهد از دست دادن سرزمین، کاهش جذب جنگجویان خارجی، کشته شدن رهبران خود بوده است.

با این حال، این گروه مسئول بسیاری از حملات تروریستی در سطح جهان می‌باشد، بر اساس تحلیل روزنامه نیویورک تایم تا سال ۲۰۱۷، بیش از ۱۲۰۰ نفر از مردم جهان در خارج از قلمرو عراق و سوریه به واسطه حملات افراد دولت اسلامی و یا طرفدارانشان کشته شده‌اند. (Moitra, 2017: 1)

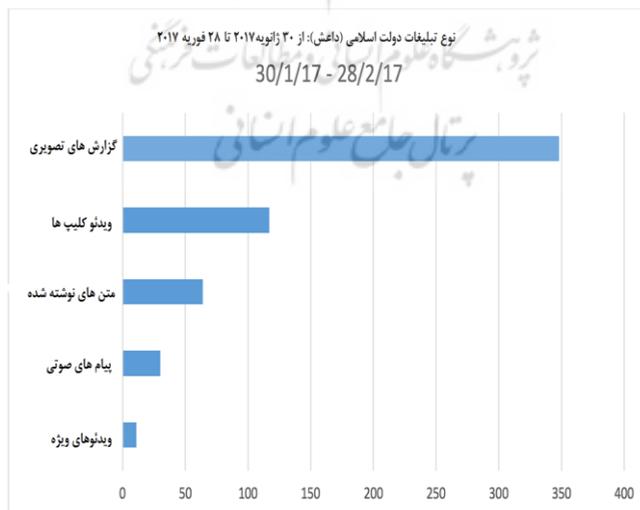
دولت اسلامی علاوه بر اثبات توانمندی خود برای ایجاد خشونت، قتل و شکنجه، استعداد زیادی برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی دارد. این گروه به صورت حرفه‌ای و کارآمد از پلت فرم‌های آنلاین بهره‌برداری می‌کند، به ویژه از توئیتر و سایر شبکه‌های اجتماعی برای تبلیغات و

^۱ - Jama at al-Tawhid wal-Jihad

رساندن پیام خود به سراسر جهان و نشان دادن موفقیت‌های خود و جذب افراد به افراط‌گرایی استفاده می‌کند. که این شیوه استفاده از اینترنت برای گسترش ایدئولوژی، ترویج ماموریت و استخدام جنگجویان جدید بسیار موفقیت آمیز می‌باشد. (Moitra, 2017.1)

بدون مرز بودن فضای سایبر، کاهش هزینه اقدامات، امکان وارد آوردن خسارات مالی، بدون آسیب‌های جسمی، تامین راحت امکانات و عوامل مورد نیاز برای اقدامات تروریستی، انعکاس جهانی موفقیت و مکتوم ماندن شکست‌ها، امکان جذب حامیان از سراسر جهان، انجام بهینه فعالیت‌های پولی و بانکی از مهمترین دلایلی است که گروه‌های تروریستی را به استفاده از فضای مجازی ترغیب می‌کند. (گوهری مقدم، ۱۳۹۰: ۱۸۱)

بررسی فعالیت این گروه در ماه جمادی الاول سال ۱۴۳۸ که برابر است با ۳۰ ژانویه ۲۰۱۷ تا ۲۸ فوریه ۲۰۱۷ نشان می‌دهد، دولت اسلامی ۵۷۰ تولید رسانه‌ای را داشته است که به طور متوسط روزی ۱۹ پیام می‌شود. ۶۱ درصد از آنها مربوط به گزارش‌های تصویری، ۲۱ درصد مربوط به ویدئو کلیپ‌ها، ۱۱ درصد مربوط به متن‌های نوشته شده (شامل مجلات، بولتن‌ها و روزنامه‌ها) و ۵ درصد مربوط به پیام‌های صوتی می‌باشد. تنها ۲ درصد از تولیدات رسانه‌های این گروه در قالب فیلم با کیفیت می‌باشد. این در حالی است که در تابستان ۲۰۱۵ دولت اسلامی ۸۹۲ واحد تبلیغات منتشر کرده بود که اوج آن را نشان می‌دهد. اما اکنون تنها ۳۶ درصد از آن توانایی را دارد.

بیش از ۹۳ درصد از تولیدات رسانه‌های داعش مربوط به عراق و سوریه است و مقدار کمی از آن به واسطه متحدان این گروه در کشورهای نیجریه، مصر، سومالی، یمن و افغانستان تولید می‌شود. (Winter, 2017)

فعالیت داعش در فضای مجازی و ابزارهای ارتباطی آن

داعش در راستای بهره‌گیری از فناوری‌های نوین ارتباطی و رسانه‌ای و هدایت افکار عمومی از موسسات رسانه‌ای مختلفی بهره می‌گیرد. یکی از این موسسات مرکز رسانه‌ای الفرقان است. الفرقان بر نشان دادن قدرت نظامی داعش و باز نشر پیام‌های رهبران داعش در تارنماهای مربوط به این گروه تروریستی متمرکز شده است. از دیگر موسسات رسانه‌ای داعش، موسسه رسانه‌ای الحیات می‌باشد که برای طرفداران خود در فضای مجازی، تالارهای گفتگو و انجمن‌ها، جدیدترین فیلم‌ها، اعلامیه‌های رسانه‌ای و نشریات را قرار می‌دهد و در شبکه‌های اجتماعی نظیر توئیتر، فیس بوک و گوگل پلاس به انتشار مجدد آنان می‌پردازد و نیز موسسه الاعتصام که بیشتر بر فعالیت‌های تشریفاتی و مذهبی متمرکز است و به باز نشر این فعالیت‌ها از طریق انتشار کلیپ‌های ویدیویی و تولیدات رسانه‌ای در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی می‌پردازد. (عراقچی و جوزانی کهن، ۱۳۹۶: ۱۵۲-۱۵۴)

از جمله گروه‌های تروریستی که از بستر اینترنت و شبکه‌های اجتماعی استفاده فراوانی می‌کند جریان تکفیری داعش است این گروه در حال حاضر دارای صدها صفحه در شبکه‌های اجتماعی مجازی به خصوص فیس بوک می‌باشد که در راستای اهداف این جریان در حال فعالیت هستند. (یوسفی و روشنی، ۱۳۹۳: ۶۴)

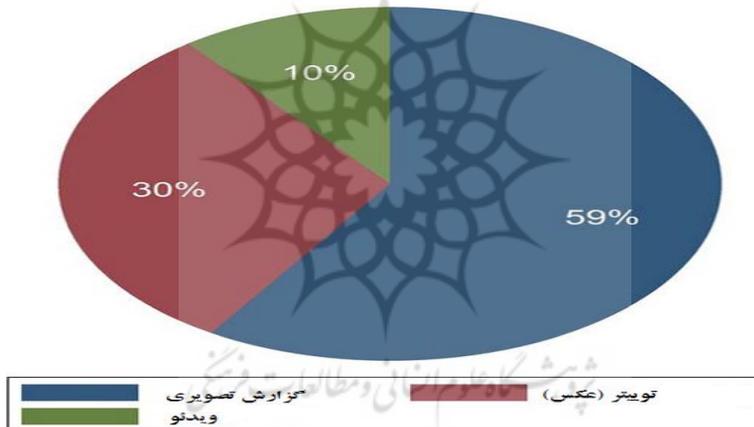
- شبکه‌های اجتماعی

دولت اسلامی در عراق و سوریه، از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات برای اهداف مختلف سازماندهی می‌کند. با وجود انجام ضد حمله‌های بر علیه آن، هنوز داعش در یوتیوب، فیس بوک و به طور گسترده در توئیتر فعال است. دولت اسلامی در عراق و شام برای رساندن پیام خود به سراسر جهان نیاز دارد از فناوری اطلاعاتی و ارتباطاتی استفاده کند و برای این منظور ارطیف گسترده‌ای از فناوری‌های استفاده می‌کند. (Milton, 2016: 3)

• توئیتر

توئیتر، شبکه اجتماعی آمریکا، اعلام کرده است، از سال ۲۰۱۵ تعداد ۱۲۵۰۰۰ لینک حساب کاربری گروه تکفیری داعش را حذف کرده است. بر اساس ادعای جیمز فولی رئیس اف. بی. آی، حدود ۹۰۰۰۰ پست توسط داعش در روز ارسال شده است (<https://www.sott.net/article/311665>) از ژانویه ۲۰۱۵ تا آگوست ۲۰۱۶، مجموع کل پست‌های داعش بیش از ۹۰۰۰ ویدئو، گزارش تصویری و عکس در توئیتر بوده است. مجموعه کل ویدئوها حدود ۱۴۰ ساعت فیلم را شامل می‌شود. (Milton, 2016, 21) نمودار زیر نوع تولیدات رسانه‌های داعش را نشان می‌دهد، طبق نمودار ۶۰ درصد از تولیدات داعش مربوط به عکس و تصاویر می‌باشد که در توئیتر انتشار یافته است.

انتشارات رسانه‌های دولت اسلامی از ژانویه ۲۰۱۵- آگوست ۲۰۱۶، بر اساس نوع

محققان موسسه رند با تجزیه و تحلیل بیش از ۲۳ میلیون پست توئیت به زبان عربی در یک دوره ۱۰ ماهه نشان داده‌اند که، طرفداران داعش ۵۰ درصد بیشتر از مخالفان در روز پست توئیت می‌کنند. البته فعالیت مخالفان داعش هم در حال افزایش است. محققان این موسسه با استفاده از انواع روش‌های تجزیه و تحلیل به بررسی ۲۳ میلیون پست توئیت که توسط ۷۷۱.۳۲۷ نفر از جولای ۲۰۱۴ تا آوریل ۲۰۱۵ ارسال شده بود پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که در بهار ۲۰۱۵ تعداد حامیان داعش در توئیتر کاهش یافته است. (Baron, 2016)

فعالیت داعش در توئیتر پس از مسدود شدن حساب‌های کاربری این گروه، از تابستان ۲۰۱۶ به ۴۰ درصد کاهش یافته است. اگر چه حساب‌های جدید به همان سرعتی که مسدود شدن در همان تابستان دوباره فعال می‌شدند. تعداد حساب توئیتر که از هفت هشتگ مرتبط با تبلیغات داعش استفاده می‌کنند از ماه آگوست ۲۰۱۵ تا ماه مارس ۲۰۱۶ به طور میانگین از ۲۴.۲۷۱ به ۱۴.۷۰۰ کاهش یافته است. مطابق تحقیقی که در نشریه وال استریت ژورنال به چاپ رسیده است، تعداد حساب‌های داعش در توئیتر که از هشتگ استفاده می‌کنند در اواسط ماه می سال ۲۰۱۶ به اوج خود ۲۵.۸۴۲ رسیده است. اما در اواخر ماه مارس این سال به ۱۱.۳۳۲ کاهش یافته است. اکنون حساب‌های ایجاد شده به واسطه طرفداران داعش فوراً مسدود می‌شود، تحقیقات نشان می‌دهد که عمر هر حساب توئیتر این گروه به طور متوسط دو روز می‌باشد. علی‌رغم تلاش توئیتر در حذف حساب‌های مربوط به این گروه، حساب‌های کاربری با تغییر نام کاربری دوباره فعال می‌شود. مطابق تحقیقاتی که گروه «مشورتی کروئوس» انجام داده ۹۵ درصد از کاربران پس از ممنوعیت دوباره به توئیتر باز گشته‌اند. با این حال، این اقدام توئیتر ممکن است بتواند مانعی برای استخدام، برقراری ارتباط و گسترش تبلیغات داعش باشد. (<http://www.independent.co.uk>)

در سال ۲۰۱۴، به طور متوسط داعش در روز ۱۵.۶ بار توئیتر ارسال می‌کرد ولی در سال ۲۰۱۶، این رقم به ۵.۷ بار در روز رسیده است. البته حدود ۵ درصد از کاربران داعش توئیتر-های ارسال شده را دوباره توئیتر می‌کنند. داعش در استفاده از هشتگ بسیار منظم عمل می‌کند از ۱۰ هشتگ مطرح استفاده شده به وسیله طرفداران داعش، ۱۴.۴ درصد به استفاده از همه هشتگ‌ها اقدام کرده‌اند. مهمترین هشتگ استفاده شده توسط این گروه در سال ۲۰۱۶، هشتگ دولت اسلامی می‌باشد. جدول زیر هشتگ‌های استفاده شد در سال ۲۰۱۶ را توسط این گروه نشان می‌دهد.

شمار	ترجمه	هشتگ
۴۶۹	دولت اسلامی	الدوله _ الاسلامیه
۰		
۲۲۷		Syria

۳		
۱۲۹		isis
۱		
۹۹۹	فوری	عاجل
۸۶۹		داعش
۷۵۵		سوریا
۷۲۲		الدوله_الاسلامیه_فی_العراق_وال شام
۶۳۱		aleppo
۶۱۷		اخبار_الخلافه
۵۹۰	خبرگزاری اعماق	وکاله_اعماق

(Berger,2016.19)

• تلگرام

دلیل اینکه گروه تروریستی- تکفیری داعش به سمت استفاده از تلگرام رو آورد، ارائه سرویس جدید از سوی تلگرام به نام «کانال» بود. که اجازه می‌داد یک پیام به صورت نا- محدودی برای تعداد زیادی از کاربران ارسال شود. بعد از چهار روز از ارائه این سرویس جدید توسط تلگرام، داعش شروع به توزیع انتشارات رسانه‌های رسمی خود در آن نمود. در تلگرام داعش به زبان‌های عربی، انگلیسی، فرانسه، آلمانی، اندونزیایی، بوسنی، بنگالی، ترکی، کردی، اردو، سوئدی و روسیه کانال‌های را ایجاد کرده است. که نخستین هدف آن توزیع تولیدات تبلیغاتی خود می‌باشد. (Berger and Perez,2016.18)

داعش با رشد نفوذ تلگرام بین کاربران شبکه‌های اجتماعی موبایلی تصمیم گرفت تا از این پیام رسان نیز به عنوان بستری جدید در فضای مجازی استفاده کند. لذا پس آنکه تعداد حساب‌های کاربری طرفداران داعش در سایت توئیتر کاهش یافت. این سازمان تروریستی و طرفدارانش به سرعت به پیام رسان رمزنگاری شده نرم افزار تلگرام پیوستند. چنانکه بعد از

حادثه پاریس، تلگرام ۷۸ کانال مربوط به گروه تروریستی داعش را مسدود کرد. این گروه از این برنامه پیام رسان برای ارتباطات و انتشار تبلیغات استفاده می کند. به ویژه از زمانی که تلگرام فناوری جدید خود به نام کانال را عرضه کرده است. چرا که کانالها به کاربران اجازه می دهند پیام خود را به تعداد نامحدودی از مشترکین انتقال دهند. از این رو، این فناوری محبوب داعش شد و هزاران عضو را جذب خود کرده است. (Engel, 2015a) کاربران داعش در تلگرام بسیار فعال هستند، هر روز پیامهای خود را به روز می کنند، که شامل ویدئو، صدا، عکس و پیامهای متنی می شود. (Engel, 2015b) گروهک تروریستی داعش، اولین فعالیت خود در کانال تلگرامی اش را در ۲۸ سپتامبر با پیام "السلام العلیکم" آغاز کرده است. (باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۴: کد خبر ۵۳۵۳۱۷۱) کانال خبرگزاری اعمق، ۱ ناشر انگلیش، ۲ قنای اخبار الخلافه، خلافه نیوز، سوق # الخلافه، Mhistory087 از جمله کانالهای تلگرامی داعش می باشند. تحلیل گران امنیتی تخمین می زنند که کانالهای تلگرام مربوط به داعش تا ۱۶۰۰۰ عضو جذب کرده باشد. (Leong, 2016) چرا که از زمانی که تلگرام شروع به مسدود کردن حسابهای داعش کرده است، کانالهای عربی این گروه بیش از ۱۶۰۰۰ عضو داشته است و کانالهای رسمی و غیر رسمی این گروه ۲۰۲۱ و ۳۰۱۸ عضو را جذب کرده است. در اواخر دسامبر سال ۲۰۱۵، مدیران انصار المجاهدین در بیانیه ای ایجاد گروه انصار الخلافه اروپا را اعلام کردند. این بیانیه به صورت یک سند متنی در تلگرام، توئیتر و جاست پیست ایت^۳ منتشر شد. همچنین در سایت انگلیسی انصار المجاهدین منتشر شد. هدف این ایجاد گروه انصار الخلافه اروپا مقابله با تبلیغات ضد دولت اسلامی در اروپا بر روی شبکه های اجتماعی بود.

کانال جدید داعش در تلگرام Online Dawah Operation نام دارد و چند هفته بعد از راه اندازی توانسته توجه حامیان این گروه تروریستی را به خود جلب کند. گردانندگان این کانال از اعضای داعش می خواهند به نفع آنها در فضای مجازی تبلیغ کنند و در سایت های مختلف به اظهار نظر به نفع این گروه تروریستی بپردازند. آنها همچنین فعالیت های خود در دیگر شبکه-

¹ - Amaq Agency Channel

² - Nashir English

³ - JustPaste.it

های اجتماعی مانند فیس بوک را در این کانال بازتاب می‌دهند. در این کانال تبلیغاتی در مورد گروه‌های دیگر حامی داعش در تلگرام هم منعکس می‌شود. این گروه‌ها هم حاوی ویدئوها و دیگر اقلام تبلیغاتی داعش هستند. اعلام برنامه در مورد نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای تبلیغات به نفع داعش هم در این گروه‌ها و کانال مذکور وجود دارد. به عنوان مثال در یکی از پیام‌های گروه یاد شده آمده است که در یک هفته خاص دو روز به فعالیت در توئیتر و سه روز به فعالیت در فیس بوک اختصاص می‌یابد.

• یوتیوب

یوتیوب در فوریه سال ۲۰۰۵ برای اشتراک گذاری آن لاین ویدئو تاسیس شد. مطابق اعلام یوتیوب به طور متوسط، بیش از ۱ میلیارد کاربر، در هر ماه حدود ۶ بیلیون ساعت ویدئو را نگاه می‌کنند و هر دقیقه یکصد ویدئو فیلم جدید در یوتیوب بارگذاری می‌شود. از این رو، گروه‌های تروریستی برای انتشار تبلیغات خود و رسانده پیام‌های خود به طرفدارانشان فیلم‌های خود را در یوتیوب بارگذاری می‌کنند. (Weimann, 2014: 10) داعش در یوتیوب تلاش می‌نماید، فیلم‌هایی در مدح و ستایش جهاد و کشته شدن در راه داعش، فیلم‌های آموزشی، فیلم‌های مربوط به عملیات انتحاری یا فیلم‌های آموزش عقاید سلفی را منتشر نماید. (Schori Liang, 2015: 6)

از مهمترین ویدئوهایی که توسط داعش در سایت یوتیوب بارگذاری شده است مربوط به گلرمد خالیموف جنگجوی بی رحم و خشن داعش و فرمانده سابق پلیس تاجیکستان است. خالیموف در این ویدئو به صورت اشک‌بار هموطنان خود را به خشونت و انجام اقدامات تروریستی برای از بین بردن نظم سیاسی موجود در تاجیکستان و سایر کشورهای آسیای مرکزی فرا می‌خواند. در فیلم ویدئویی دیگر که مشابه کلیپ ویدئویی مذکور می‌باشد، یک جنگجوی داعش اهل قرقیزستان، مردم کشورش را به مهاجرت به سرزمین‌های تحت کنترل داعش و جهاد فرا می‌خواند. (دهشیری و جوزانی کهن، ۱۳۹۴: ۴۰)

در آغاز ماه آوریل سال ۲۰۱۶ مرکز رسانه‌ای داعش به نام الحیات دو نماهنگ ویدئویی را در یوتیوب منتشر ساخت در یکی از آنها مردی ۶۰ ساله به نام ابومین با همسر و فرزندان خود در شهر اوش در قرقیزستان در جستجوی رستگاری آمادگی خود را برای عزیمت به

مناطق تحت تصرف داعش نشان می‌داد و مسلمانان آسیای مرکزی را تشویق می‌کرد که همراه با همسر و فرزندان خود به داعش بپیوندند و دارالکفر را رها کرده و به دارالاسلام بیایند. در ویدئوی دیگر دو مرد با ملیت قزاقستانی به همراه دو پسر جوان دیده می‌شود که مسلمانان قزاقستان را تشویق به آمدن به سوریه و پیوستن به داعش می‌نمایند. (Botobekov, 2016)

- وب سایت‌ها و وبلاگ‌های داعش

داعش دارای وب سایت‌های رسمی و غیر رسمی می‌باشد. که به وسیله اعضای این گروه و یا طرفداران داعش اداره می‌شوند. اخیرا بسیاری از وب سایت‌های داعش مسدود شده‌اند و یا از کار افتاده‌اند. اگر چه برخی از سایت‌های این گروه هنوز فعالیت دارند. سایت پلت فرم جهادی، سایتی می‌باشد که فرصت تبادل اطلاعات و ایده‌های اعضا در مورد جهاد و شریعت اسلام را فراهم می‌کند. تعداد پیام‌های قابل دسترسی در این سایت ۴۴۰.۴۹۹ پیام برای ۳.۱۸۸ عضو بود. مهمترین صفحه این سایت مربوط به آخرین اخبار و انتشارات می‌باشد. در حالی که صفحات فرعی شامل صفحات اخبار و رویدادهای مهم، تجزیه و تحلیل مقالات، زبان‌های خارجی، بخش‌های شریعت، و آرشیو اسامه بن لادن می‌باشد. این پلت فرم صفحات منطقه‌ای دیگری چون شبه جزیره عربستان، قفقاز، ترکستان شرقی، سومالی و غیر هم دارد. که اخبار این مناطق را مورد پوشش قرار می‌دهد.

سایت آرشیو دولت اسلامی، یک سایت غیر رسمی می‌باشد، که در حال حاضر آرشیوی برای سایت آماده به کار^۱ (<http://dawla-is.appspot.com>) می‌باشد. این آرشیو شامل اسنادی از سخنرانی رهبران، انتشارات موسسات رسانه‌ای داعش، داستان قهرمانی‌ها، قسمت‌هایی از ویدئوها و پیام‌های مربوط به مناطق جنگی و انتشارات عمومی می‌باشد. سخنرانی رهبران یا امرای داعش مربوط به جامعه اسلامی و یا جامعه بین‌المللی است. در برخی از این سخنرانی‌ها از اهنگ‌های حماسی و در برخی دیگر از آیات قرآن در طول سخنرانی استفاده می‌شود. در این بخش از شیخ ابومصعب الزرقاوی ۲۷ ویدئو، شیخ اب حمزه المهاجر ۱۴ ویدئو، شیخ ابو عمر البغدادی ۲۱ ویدئو، شیخ ابوبکر البغدادی شش ویدئو و شیخ ابومحمد العدنانی ۲۰ ویدئو وجود دارد.

^۱ - Standby

وبلاگ خلیفه دولت اسلامی از دیگر سایت‌های گروه داعش می‌باشد، آخرین پستی که در این وبلاگ انتشار یافته است مربوط به ۷ ژانویه ۲۰۱۵ می‌باشد. که به نوعی بازتاب دهنده سایت Wordpress.com می‌باشد. این وبلاگ هیچ اطلاعاتی در مورد اداره کنندگان خود ارائه نمی‌دهد. تعداد ۱۹۶.۷۸۱ بازدید از این سایت صورت گرفته است. ساختار این وبلاگ به صورت سر خط اخبار و ویدئوها می‌باشد. این وب سایت با حساب کاربری @dawlateislam در توئیتر فعالیت می‌کند. وبلاگ به وسیله طرفداران دولت اسلامی اداره می‌شود از این رو بازتاب دهنده نظرات و مشاهدات آنها به مسئولین داعش. این وبلاگ به روز رسانی نشده و فعال نیست، آغاز به کار آن آوگست ۲۰۱۳ بوده و آخرین پست آن جولای ۲۰۱۴ می‌باشد. امار بازدید کنندگان را نشان نمی‌دهد اما برای هر پست کمتر از دو پیام گذاشته شده است. (Shamieh & Szenes, 2015.10-15)

انصار الخلافه اروپا، سایت تبادل نظر و اطلاعات است، اعلامیه رسمی انجمن انصار الخلافه در ۲۱ دسامبر ۲۰۱۶ انتشار یافت. این انجمن به صورت آنلاین چندین ماه فعالیت می‌کرد. قبل از آخرین اعلامیه این انجمن ۹۵ عضو داشت. تا ۱۱ ژانویه چندین نفر به این انجمن اضافه شدند. اما از فوریه ۲۰۱۶، این سایت آفلاین شده است. جدول زیر آمار فعالیت انصار الخلافه را در ۱۱ ژانویه ۲۰۱۶ نشان می‌دهد. (Berger and Perez, 2016.20)

آمار انجمن	
۱۳.۴۰۶	بحث
۴۰.۳۲۶	پیام
۱۰۲	اعضا

(Berger and Perez, 2016.20)

تهدیدات فعالیت داعش در فضای مجازی بر امنیت ملی ایران

پس از یازده سپتامبر القاعده و داعش به عنوان تهدیدی برای امنیت ملی و جهانی به شمار می‌روند. در این میان شبکه جهانی ارتباطات شامل اینترنت، ماهواره و شبکه‌های اجتماعی به عنوان مهمترین ابزار در دست این گروه‌ها، برای انجام فعالیت‌های تبلیغاتی، فرهنگی و ... می‌باشد.

- اختلاف افکنی بین شیعه و سنی در کشور

یکی از تهدیداتی که داعش با فعالیت در فضای مجازی متوجه امنیت ملی ایران می‌کند، بحث درگیری بین شیعه و سنی است. (اسماعیل‌زاده امامقلی و احمدی فشارکی، ۱۳۹۵: ۱۳۵) گروه تروریستی داعش در شبکه‌های اجتماعی نوار ویدئویی را منتشر کرده است که در آن سه عضو این گروه علیه ایران سخن می‌گویند و هر کدام تلاش می‌کنند که خود را نماینده یکی از اقوام ایرانی نشان دهند. داعش در این نوار ویدئویی با هدف قرار دادن اهل تسنن کشور می‌کوشد هموطنان سنی را تحریک و به ایجاد ناامنی در ایران دعوت کند. تهدید داعش علیه ایران می‌تواند بطور معناداری با شکست این گروه در عراق و سوریه پیوند داشته باشد. به نظر می‌رسد پس از موفقیت آمیز بودن عملیات ارتش و نیروهای مردمی عراق در موصل و آغاز عملیات آزادسازی رقه در سوریه از سیطره داعش، امریکا و رژیم صهیونیستی به دنبال کوچ دادن این گروه به مناطق دیگری چون نقاط مرزی ایران و فعال کردن آنها در افغانستان برای تحت تاثیر قرار دادن امنیت ایران باشند. این موضوع نشان می‌دهد که امریکا و رژیم صهیونیستی به هیچ‌وجه مایل به از بین رفتن کامل این گروه تروریستی نیستند و سعی دارند پس از عراق و سوریه، این گروه از یک نقطه دیگر سر برون آورد. به نظر می‌رسد امریکا و رژیم صهیونیستی با تجربه فعال کردن داعش در عراق و سوریه بر اساس الگوی ایجاد فتنه مذهبی و قومی، قصد دارند حالا این الگو را در مناطق مرزی ایران بیازمایند، اینکه در این نوار ویدئویی، داعش با خطاب قرار دادن اقوام و قومیت‌های کشور می‌کوشد آنها را علیه کشور خود تحریک نماید در این چارچوب قابل توجه است. (محمدمراد، ۱۳۹۶: کدخبر ۱۵۷۰۶۷۰)

رویکرد داعش در این رابطه این می‌باشد که مناطق غرب ایران عمدتاً سنی مذهب می‌باشند که بر اساس تصور آنها، از حکومت شیعه در ایران رضایت ندارند. در رد این رویکرد باید گفت که اولاً؛ این زمینه برای مردم این مناطق از مدت‌ها پیش وجود داشت که با گروهک تروریستی پژاک همکاری کنند و به مقابله با حاکمیت بپردازند. بزرگترین مشکل پژاک این بود که نتوانست پایگاه اجتماعی در غرب ایران برای خود به وجود آورد. داعش نیز با این مشکل مواجهه است. در صورت نداشتن پایگاه اجتماعی، این گروهک توانایی اقدامی را ندارد.

دوماً؛ مذهب غالب اهل تسنن ایران، شافعی می‌باشد که هیچ قرابتی با مذهب حنبلی و فرقه‌های انحرافی آن ندارد. از لحاظ اعتقادی مذهب شافعی به شیعیان نزدیک‌ترند. بنابراین تفکراتی همچون کشتن شیعیان برای رسیدن به بهشت بیگانه‌اند. هر چند با این رویکرد داعش نمی‌تواند در ایران نفوذ داشته باشد، اما هوشیاری مسئولان اطلاعاتی کشور ضروری به نظر می‌رسد. (توسلی، ۱۳۹۳)

- ایجاد تبلیغات روانی و جنگ روانی

یکی از شیوه‌های مورد استفاده در جنگ روانی برای مشروعیت بخشیدن به خود و کسب حمایت سایرین، روی آوردن به تاکتیک ایجاد یک یا چند دشمن فرضی است. همیشه داشتن یک دشمن فرضی می‌تواند اقدامات طرف مقابل را محق و معتبر جلوه دهد، و زمینه را برای هر نوع اقدام فراهم آورد. استفاده از این شیوه خود می‌تواند برای متحد کردن افراد داخل یک کشور نیز مفید شود. در همین راستا داعش می‌کوشد تا به مخاطبان خود القا کند که در حال جنگ با ایران و گروه‌های شیعی مورد حمایت آن در منطقه است و بدین ترتیب تدریجاً اهل تسنن یا وهابی‌ها را با خود همراه سازد. (باقری دولت آبادی، ۱۳۹۵: ۱۲۲)

- عضوگیری و تلاش برای جذب نیرو

داعش در راستا جذب نیرو از طریق فضای مجازی سعی در تغییر نگرش افراد و تغییر دیدگاه آنها به نگرش افراطی می‌نماید و در این زمینه به استفاده گسترده از خشونت و انتشار آن در فضای مجازی مبادرت می‌ورزد (Lombardi, 2015, 84-85) داعش از طریق باز نمایی جنایت‌های خود در فضای مجازی و در کنار آن جریان سازی تبلیغاتی در بسترهای رسانه‌ای، به تصویرسازی کاذب از قدرت و توان جذب کنندگی خود می‌پردازد و در حال حاضر این گروه به دلیل فقدان زیر ساخت‌های لازم، از بسترهای فضای مجازی در جهت تسهیل جذب نیرو برای ایجاد شبکه‌های تروریستی خود بهره می‌گیرد. (عراقچی و جوزانی کهن، ۱۳۹۶: ۱۶۲) از مهمترین مصادیق بهره‌گیری تروریستی از اینترنت در ایران، برخی تحرکات نسبتاً محدود و کم رنگ در برخی مناطق خاص کشور (مناطق دارای خصلت‌های قومیتی و اقلیتی) در زمینه تبلیغات ترویجی و تلاش برای جذب و استخدام نیروهای تروریستی است که نظر به انواع نظارت‌های امنیتی و اطلاعاتی جدی، عملاً به عاملی تعیین کننده بدل نشده و استقبال قابل

ذکری از این رویکرد به عمل نمی‌آید. با این وجود و با در نظر گرفتن همه جوانب و ابعاد این موضوع، می‌توان مبتنی بر برخی تحولات منطقه‌ای، در صورت غفلت از همین «علایم ضعیف» نیز، در آینده، گسترش نامحسوس و محدود این نوع اقدامات را بر علیه امنیت کشور متصور شد. (محسنی، ۱۳۹۴)

- ایجاد رعب و وحشت

گروه‌های تروریستی به ویژه در سال‌های اخیر و با قدرت گرفتن دسته‌های تروریست‌های تکفیری هم چون القاعده، داعش، بوکوحرام و ...، به شیوه خاص و حیرت‌انگیزی، تعریف جدیدی از خشونت و سببیت را در ذهن جهانیان ایجاد کرده‌اند. تصاویر و فیلم‌هایی که هر روزه از سر بریدن و مثله کردن و نیز اعدام‌های وحشیانه و ترسناک توسط این گروه‌ها در رسانه‌ها و اینترنت منتشر می‌شود، اغلب یک هدف کلان و اصلی را در چشم انداز خود قرار می‌دهند: ایجاد جو رعب و وحشت در میان مردم و استفاده از خصلت بازدارندگی این ارباب در جهت کاستن از بار مقاومت مردمی و حکومتی در مسیر گسترش محدوده فعالیت‌های تروریستی. بر این اساس، پایگاه‌های اینترنتی پرشمار، شبکه‌های اجتماعی و موبایلی متعدد، برخی شبکه‌های تلویزیونی که فیلم‌ها و تصاویر فراوانی از جنایت‌های سبعانه این گروه‌ها را پوشش می‌دهند و دیگر ابزار اینترنتی و مجازی، عملاً در خدمت این هدف قرار می‌گیرند که با تولید جو ارباب و وحشت، با تعریف جدیدی از خشونت افسار گسیخته، در صفوف مقاومت‌های مردمی و حکومتی در برابر موج اقدامات تروریستی رخنه ایجاد کنند. (محسنی، ۱۳۹۴)

داعش فارغ از ایدئولوژی که دارد همین خشونت‌طلبی‌اش برای ایران یک تهدید محسوب می‌شود و با توجه به سنی بودن اغلب مناطق مرزی، می‌تواند برخی اهل سنت را که سال‌هاست در کنار شیعیان به عنوان ایرانی زندگی مسالمت‌آمیز دارند به سمت خشونت‌ورزی هدایت کند، و این برای امنیت جمهوری اسلامی یک تهدید محسوب می‌شود. همچنین، با توجه به وجود نارضایتی اقتصادی در برخی مناطق اهل سنت، داعش می‌تواند از این فاکتور استفاده کند و چالش‌هایی برای جمهوری اسلامی ایران ایجاد کند.

- تهدیدهای هویتی

شاید مهم‌ترین تهدید فعالیت داعش در فضای مجازی برای ایران تهدید هویتی باشد. ایران

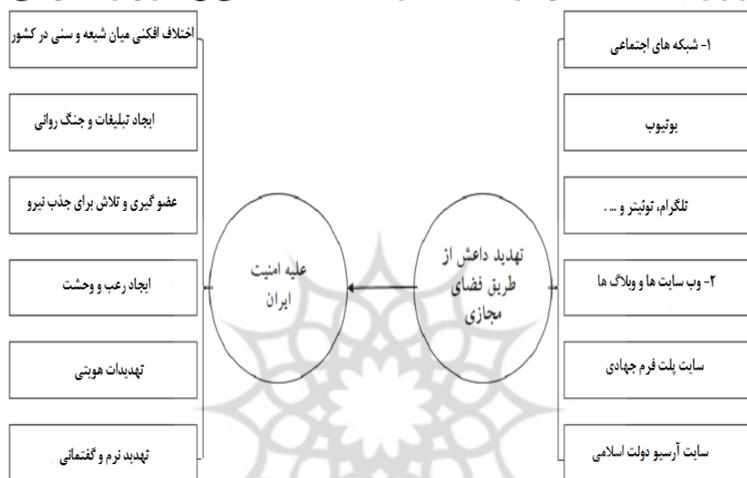
دارای تنوع فرهنگی است که سال‌ها از سوی گروه‌ها و کشورهای بیگانه برای مبارزه و استقلال‌طلبی تشویق شده‌اند. این گروه‌ها پیشتر با ایدئولوژی‌های چپ‌گرا یا ناسیونالیستی مشغول فعالیت بودند. اما داعش می‌تواند جایگزینی ایدئولوژیک برای برخی از این گروه‌ها فراهم کند و یا به مثابه کاتالیزوری این تفکرات معاند را به لحاظ شکلی و محتوایی دچار تحول سازد؛ چرا که دولت اسلامی عراق و شام تشدید فرقه‌گرایی در منطقه را در دستور کار خود دارد. در صورت طولانی شدن حیات داعش می‌تواند تأثیر عمیق فرهنگی بر مناطق پیرامونی ایران بگذارد و تنش‌های متعدد و متنوعی ایجاد کند که ریشه برخی از آنها ممکن است قومی و برخی دیگر طریقتی و برخی دیگر طائفه‌ای و فرقه‌ای باشد. این گروه تلاش زیادی داشته تا جنگ را به صورت جنگی شیعه/ سنی به نمایش بگذارد و با ایجاد هراس از گسترش نفوذ تشیع در میان تکفیری‌های سلفی جنگ را به حوزه ایران و انقلاب اسلامی به عنوان حامیان تشیع کشانیده و دست‌کم گروه‌های شیعی را در منطقه به حاشیه براند. داعش از تنش‌های قومی و فرقه‌ای به منظور افزایش خشونت، جدایی میان رقبا و اشاعه روایت افراطی از اسلام، بهره‌برداری می‌کند تا در سطح منطقه‌ای گروه‌های محلی سنی را ترغیب به وفاداری از خود، تحت یک پرچم و رهبری واحد کند که خود مبنای جدیدی برای هویت‌سازی است. داعش با اعطای هویت فرقه‌ای به جای هویت سیاسی و ملی و با به راه انداختن رقابت ایدئولوژیک با دولت‌های حاکم منطقه (به‌عنوان دولت - ملت) و به ویژه ایران تلاش خود را معطوف به جلب کانون وفاداری‌ها به خویش کرده است. (www.kordha.ir/?p=6335)

- تهدید نرم و گفتمانی داعش

از دیگر تهدیداتی که از سوی گروه تکفیری- تروریستی داعش متوجه امنیت ملی ج.ا.ایران می‌تواند باشد، تهدیدات نرم و گفتمانی است. که داعش در فضای واقعی و مجازی بر روی آنها مانور می‌دهد، در واقع داعش نوعی تهدید گفتمانی و نرم در برابر گزاره‌های ایدئولوژیک و عناصر گفتمانی نظام جمهوری اسلامی به شمار می‌رود. داعش بر مبنای عملکرد رسانه‌ای و به ویژه با تکیه بر ابزارهایی چون دایق، در حال صورت بندی نوع چارچوب گفتمانی و ایدئولوژیک از طریق مفصل بندی برخی از مفاهیم همچون امامت، رهبری، اطاعت، هجرت، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر و مانند آنهاست که نقطه کانونی آنها را مفهوم دولت اسلامی تشکیل

می‌دهد که همچون نخ تسبیحی همه این مفاهیم و گزاره‌ها یا عناصر گفتمانی را در چارچوبی منسجم و معنادار کرده و در عین حال، با دو عنصر خشونت تروریستی و تکفیر، در آمیخته، به گونه‌ای که الزاما حتی با برداشت اهل سنت از این مفاهیم منطبق نیست. بنابراین این مفصل بندی مفهومی و گفتمانی نوعی چالش نرم و در واقع تهدید نرم علیه چارچوب گفتمانی است که نظام جمهوری اسلامی ایران بر مبنای آن شکل گرفته است. (پورسعید، ۱۳۹۴: ۴۳)

نمودار زیر تهدیدات داعش در فضای مجازی علیه امنیت ملی ج.ا.ایران را نشان می‌دهد.

نتیجه گیری

از جولای ۲۰۱۴ میلادی که گروه تروریستی داعش در عراق اعلام خلافت اسلامی کرد و با مدد گرفتن از فناوری‌های روز ارتباطی از سراسر جهان نیرو گرفت، تا به امروز که به دلیل شکست‌های پی در پی میدانی در عراق و سوریه، به نظر می‌رسد که شیوه‌های بهره‌گیری داعش از فضاهای مجازی، شبکه‌های ماهواره‌ای و حتی استفاده از اقلام تبلیغاتی، مستندهایی که خود یا دیگران درست می‌کنند، افزایش پیدا خواهد کرد. با افزایش فعالیت گروه تروریستی داعش در فضای مجازی، تهدیدات این گروه هم در حوزه فضای مجازی رو به افزایش می‌باشد. تهدید امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران که داعش به صورت گسترده و روزافزونی در حال سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی در خصوص آن است، در واقع حساس‌ترین و اصلی‌ترین و در عین حال عینی‌ترین تهدید داعش برای جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود.

هر چند که هوشیاری و عملکرد مقتدرانه دستگاه‌های امنیتی کشور تاکنون مانع از تحقق اهداف داعش در ناامن سازی درون کشور شده است، اما تمرکز بیشتر جریان داعش بر ایران در ماه‌ها و سال‌های آینده به مفهوم گسترش دامنه و عمق اینگونه تهدیدات برای کشور است و لازم است تا تمهیدات بیش تری برای مواجهه با آنها اندیشیده شود.

بنابراین نیاز است که کشور ما هم به ارتقای امنیت زیرساخت‌های سایبری خود اقدام کند تا در زمان بحران توانایی کنترل اینگونه حملات را داشته باشد و بتواند این تهدیدها را به فرصت تبدیل کند. وقتی حتی گروه‌های تروریستی مانند داعش به ضرورت حضور و فعالیت جدید در فضای سایبری پی برده‌اند، این امر واضح و روشن است که عدم حضور در این صحنه به معنای واگذاری سنگر کلیدی به دشمنان ایران خواهد بود. وقتی دشمن به صورت «همه بعد رشد یافته» در فکر تقویت نقاط ضعف خود برآمده است مسئولین ایرانی را نیز باید به فکر تقویت هر چه بیشتر نقاط ضعف خود بیندازد.

منابع فارسی

کتاب

مقالات

- احمد ساعی، مجید معصومی (۱۳۹۰)، تاثیر تروریسم بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۲
- باقری دولت آبادی، علی (۱۳۹۵)، تاکتیک‌های جنگ روانی داعش، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۸۵
- پورسعید، فرزاد (۱۳۹۴)، تهدید داعش برای جمهوری اسلامی ایران و اصول راهنمای مقابله با آن، دیده بان امنیت ملی، شماره ۴۵
- جعفر یوسفی، مرتضی روشنی (۱۳۹۳)، استفاده‌های اطلاعاتی - امنیتی جریان تکفیر از شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیس بوک و توئیتر)، فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، شماره ۱۱
- سیدعباس عراقچی، شاهین جوزانی کهن، (۱۳۹۶)، بهره برداری داعش در فضای مجازی، فصلنامه روابط خارجی، سال نهم، شماره اول
- گوهری مقدم، ابوذر (۱۳۹۰)، جهانی شدن و تروریسم جدید: ارائه مدلی مفهومی، دانش سیاسی، سال هفتم، شماره اول
- محمدرضا دهشیری، شاهین جوزانی کهن (۱۳۹۴)، شبکه سلول‌های تروریستی داعش در آسیای مرکزی، فصلنامه آسیای مرکزی و قفقاز، شماره ۹۲
- نجات، سیدعلی (۱۳۹۴)، گروهک تروریستی داعش و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران: چالش‌ها و فرصت‌ها، فصلنامه سیاست، شماره ۶
- یاسر اسماعیل زاده امامقلی، حسنعلی احمدی فشارکی (۱۳۹۵)، داعش و امنیت ایران بر تکه بر مکتب کپنهاگ، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست، سال پنجم، شماره ۱۸

منابع اینترنتی

- توسلی، حسین (۱۳۹۳)، تهدیدات و فرصت‌های عملکرد داعش، قابل دسترسی در:
<http://www.dsrc.ir/View/article.aspx?id=5121>

- محمد مراد، رضا (۱۳۹۶)، ردپای آمریکا و اسرائیل در تهدید داعش علیه ایران، قابل دسترسی

در:

<http://www.iribnews.ir/fa/news/1570670>

- محسنی، حسن (۱۳۹۴)، تروریسم مدرن در هزارتوی فضای مجازی، ماهنامه آینده پژوهی،

شماره ۲۸، قابل دسترسی در:

<http://www.iran-futures.org/>

- موسسه راهبردی دیده بان (۱۳۹۵)، جای پای داعش در خاک اینترنت، قابل دسترسی در:

<http://www.didehbancenter.com>

- <http://www.kordha.ir/?p=6335>

منابع انگلیسی

Book

-Lombardi, Marco (2015), **IS 2.U and beyond: the Caliphate s Communication Project**, Twitter and Jihadi the Communication strategy of ISIS, the Italian Institute for International political Studies, First Edition, Milan.

- Milton, Daniel (2016), **Communication Breakdown: Unraveling the Islamic State s Media Efforts**, Combating Terrorism Center at West Point, United States Military Academy

- Pues, Viktoria (2016), **The Islamic State on Tumble – Recruiting Western Women**, international institute for counter terrorism

-Schori Laing, Christina (2015), **Cyber Jihadi Understand and Countering Islamic State Propaganda**, Geneva for Security policy (where Knowledge meets Experience) (GCSP)

- Weimann, Gabriel (2014), **new terrorism and new Media**, Washington DC: Commons Lab of the Woodrow Wilson International Center for Scholars

Site

-Berger, J.M and Perez, Heather (2016), **The Islamic State s Diminishing Returns on Twitter: How suspension are limiting the social networks of English-Speaking ISIS supporters.**

-Botobekov,Uran (2016), **ISIS and Central Asia: A Shifting Recruiting Strategy, The regions leader must AK Temselves if they are ready to deal with New Treats Tailored to recruit the Discontentes**, Available at:

<http://thediplomat.com/2016/05/isis-and-central-asia-a-shifting-recruiting-strategy>.

-Engel, Pamela (2015A), **ISIS has figured out ways to get around restrictions on one of the main apps it uses for propaganda**, Available at:

<http://www.businessinsider.com/isis-telegram-channels-2015-11>

-Engel, Pamela (2015b), **inside the app that's become ISIS' biggest propaganda machine**, Available at:

<http://www.businessinsider.com/telegram-isis-app-encrypted-propaganda-2015-11>

-Leong, Dymples (2016), **Telegram's secret chats and bots a boon for ISIS**, Available at:

<http://www.straitstimes.com/opinion/telegrams-secret-chats-and-bots-a-boon-for-isis>

-Moitra, Mitya (2017), **ISIS social media propaganda – could it be their Achilles heel?** Available at:

http://presidionwp.s3-eu-west-1.amazonaws.com/wpcontent/uploads/2016/07/1607_MM_ISIS_social_media_propaganda.pdf

-Winter, Charlie (2017), **ICSR Insight: The ISIS Propaganda Decline**, Available at:<http://icsr.info/2017/03/icsr-insight-isis-propaganda-decline>

-<https://www.sott.net/article/311665-Twitter-shuts-down-125000-accounts-linked-to-Daesh-Takfiri-terrorist-group>

-<http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/isis-twitter-propaganda-crackdown-accounts-social-media-a6984736.html>

